

ZAPISNIK

sa 48. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore,
održane 11. decembra 2019. godine

Sjednica je počela u 13 sati i 20 minuta.

Sjednici je predsjedavao dr Halil Duković, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali sledeći članovi/ce Odbora: dr Suad Numanović, Mirsad Murić, Žana Filipović, mr Branka Tanasijević, dr Nedžad Drešević i dr Ljiljana Đurašković.

Sjednici nije prisustvovao član Odbora dr Budimir Aleksić.

Sjednici su, u skladu sa članom 67 stav 1 i članom 75 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali Mehmed Zenka, ministar za ljudska i manjinska prava i Suzana Pribilović, ministarka javne uprave.

Sjednici su, u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali: Aleksandra Popović, samostalna savjetnica I u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Sanja Žugić, šefica Kabineta u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Goran Jovetić, državni sekretar Ministarstva javne uprave, Zdenka Perović, zamjenica Zaštitnika/ce koja obavlja funkciju Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Osman Nurković, ministar saobraćaja i pomorstva, dr Mevlida Gusinjac, generalna direktorica Direktorata za zdravstvenu zaštitu u Ministarstvu zdravlja, Senka Klikovac, načelnica Direkcije za biomedicinu i transplantaciju u Ministarstvu zdravlja, Darko Moračanin, predstavnik Ministarstva rada i socijalnog staranja, Vesna Cimbalević, predstavnica Ministarstva rada i socijalnog staranja, Anjet Lanting, savjetnica UN za ljudska prava, Osama Makkawi Khogali, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, Milan Radović, programski direktor NVO "Građanska alijansa", Milisav Korać, izvršni direktor NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“, Marina Vujačić, izvršna direktorica NVO „Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore“, Milenko Vojičić, predsjednik Skupštine NVO „Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore“ i Goran Macanović, izvršni direktor Saveza slijepih Crne Gore.

Sjednicu su pratili predstavnici medija.

*****

Za sjednicu je utvrđen sledeći

DNEVNI RED:

Usvajanje Zapisnika sa:

- 46. sjednice Odbora, održane 3. decembra 2019. godine
- 49. sjednice Odbora, održane 5. decembra 2019. godine

KONTROLNO SASLUŠANJE MINISTRA ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA MEHMEDA ZENKE I MINISTARKE JAVNE UPRAVE SUZANE PRIBILOVIĆ

Tema Kontrolnog saslušanja:

“Realizacija Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021. i Preporuka sadržanih u Analizi usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na:

- Praćenje realizacije Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, objavljenog u “Službenom listu CG”, broj 35/15 i Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama, objavljenog u “Službenom listu CG”, broj 37/17“

Zapisnici sa 46. sjednice Odbora, održane 3. decembra 2019. godine i 49. sjednice Odbora, održane 5. decembra 2019. godine, usvojeni su jednoglasno, bez primjedbi.

****

PRVA TAČKA- KONTROLNO SASLUŠANJE MINISTRA ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA MEHMEDA ZENKE I MINISTARKE JAVNE UPRAVE SUZANE PRIBILOVIĆ

Uvodno izlaganje su imali: Mehmed Zenka, ministar za ljudska i manjinska prava i Suzana Pribilović, ministarka javne uprave.

Ministar za ljudska i manjinska prava Mehmed Zenka je saopštio da Strategija za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021. predstavlja prvi strateški dokument u Crnoj Gori koji se bavi zaštitom lica sa invaliditetom od diskriminacije i promocijom jednakosti. Opšti cilj Strategije je postizanje pune ravnopravnosti lica sa invaliditetom, u skladu sa načelima Konvencije UN o pravima lica sa invaliditetom. Sastavni dio Strategije predstavlja Analiza usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom, sa preporukama za harmonizaciju, koju je Vlada Crne Gore usvojila 2016. godine. Analizom je obuhvaćeno 59 propisa od kojih je 34 dobilo preporuku za usklađivanje.

Informisao je da je od 38 mjera, odnosno 61 aktivnosti utvrđene Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2017. i 2018, realizovano 46 aktivnosti, jedna je djelimično realizovana i 14 aktivnosti nije realizovano. U 2019. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je nastavilo sprovođenje edukativnih aktivnosti o zabrani diskriminacije za predstavnike lokalnih samouprava. Posebna pažnja je posvećena edukaciji djece sa intelektualnim smetnjama o njihovim pravima. U fokusu rada Ministarstva u ovoj godini bila je i diskriminacija osoba sa invaliditetom u oblasti javnog i političkog života, povodom čega je 2. decembra 2019. organizovan Okrugli sto na temu "Učešće lica sa invaliditetom u političkom i javnom životu". Jedan od zaključaka sa Okruglog stola je da se osobama sa invaliditetom moraju omogućiti jednake mogućnosti za učešće na izborima. 2019. godine Ministarstvo je raspodijelilo 491.160 eura za finansiranje projekata/programa u oblasti zaštite lica sa invaliditetom, dok je prethodne godine u ovu svrhu izdvojeno 440.101 eura. Zaključio je da će Ministarstvo nastaviti sa sprovođenjem aktivnosti u cilju pune inkluzije i ostvarivanja ljudskih prava lica sa invaliditetom.

Ministarka javne uprave Suzana Pribilović smatra da se u Crnoj Gori konstantno promoviše i razvija novi odnos prema osobama sa invaliditetom koji se karakteriše visokim uvažavanjem, podizanjem svijesti o njihovim mogućnostima i sposobnostima, ali i o problemima koji se mogu riješiti samo udruženim snagama. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama iz juna 2017. propisan je kombinovani model finansiranja projekata/programa nevladinih organizacija putem djelimično centralizovanog programiranja prioritarnih oblasti i iznosa sredstava i decentralizovane raspodjele sredstava po osnovu javnih konkursa koje realizuju organi državne uprave. Propisano je da država obezbjeđuje posebna sredstva za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti zaštite lica sa invaliditetom u iznosu od 0,1% tekućeg godišnjeg budžeta. U 2018. godini za projekte nevladinih organizacija u oblasti zaštite lica sa invaliditetom kroz tri javna konkursa koje su realizovali Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Ministarstvo saobraćaja i pomorstva opredijeljeno je 850.904 eura, dok je u 2019. raspodijeljeno 942.544 eura što ukazuje na rast sredstava koja se iz budžeta opredjeljuju za programe i projekte u oblasti zaštite lica sa invaliditetom.

Novom Uredbom o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija, a na osnovu Zaključka Skupštine Crne Gore i potrebe za dalje unapređenje, definisan je član 16 kojim je propisano da je ministarstvo prilikom sprovođenja javne rasprave organizovanjem okruglih stolova, tribina i prezentacija dužno da vodi računa da prostorije u kojima se organizuje javna rasprava budu pristupačne licima sa invaliditetom. Ako se tekst nacrtu zakona, odnosno strategije koja je predmet javne rasprave neposredno odnosi na prava, obaveze i pravne interese lica sa poremećajima sluha ili govora, odnosno lica sa oštećenim vidom, ministarstvo će omogućiti da se javna rasprava sprovede uz upotrebu gestovnog govora, odnosno da tekst nacrtu zakona, odnosno strategije bude dostupan u audiotonskom zapisu ili na Brajevom pismu. Značajan iskorak je ostvaren u segmentu e-pristupačnosti. Ministarstvo je učestvovalo u izradi Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021. i Strategije za integraciju lica sa invaliditetom za period

2016-2020. U saradnji sa Savezom slijepih Crne Gore Ministarstvo je izradilo Smjernice za kreiranje elektronskih dokumenata u skladu sa standardima e-pristupačnosti, koje su objavljene na Sajtu Ministarstva, a u martu 2019. potpisali su Memorandum o saradnji. Ove godine urađena je treća verzija Smjernica za razvoj i upravljanje internet prezentacijama javne uprave u okviru kojih je obrađena tema univerzalnog dizajna i e-pristupačnosti. Tri godine u kontinuitetu se organizuju radionice za prezentovanje Smjernica i upoznavanje administratora portala javne uprave sa konceptom pristupačnosti elektronskih dokumenata. Nacionalnim akcionim planom za sprovođenje inicijative Partnerstvo za otvorenu upravu Crne Gore 2018-2020. u cilju povećanja pristupačnosti Portala javne uprave prepoznata je važnost monitoringa primjene Smjernica. Sajt Ministarstva javne uprave, kao dio veb portala Vlade Crne Gore pristupačan je u mjeri koja podrazumijeva mogućnost uvećanja fonta slova i podešavanja kontrasta na svakoj internet stranici. Ostali elementi u vidu članaka i drugih djelova koji predstavljaju tekstualne informacije takođe su pristupačni za čitače ekrana. U narednom periodu se očekuje izrada novog veb portala Vlade na kojem će se specificirati svi elementi pristupačnosti u skladu sa Smjernicama i standardima u ovoj oblasti. Ministarka javne uprave je zaključila da je podrška države licima sa invaliditetom kroz različite vidove saradnje konstantan proces i uvjerena je da je zakonskim rješenjima i drugim aktivnostima ostvaren iskorak u odnosu na stanje u prethodnom periodu. Takođe, ima prostora za dalje poboljšanje zbog čega se mora djelovati udruženim snagama.

U raspravi su učestvovali: Milan Radović, programski direktor NVO "Građanska alijansa", Zdenka Perović, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Milisav Korać, izvršni direktor NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“, Osman Nurković, ministar saobraćaja i pomorstva, Goran Macanović, izvršni direktor Saveza slijepih Crne Gore, Milenko Vojičić, predsjednik Skupštine NVO „Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore“, Marina Vujačić, izvršna direktorica NVO „Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore“, Osama Makavi Kogali, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, Suzana Pribilović, ministarka javne uprave, poslanici: mr Branka Tanasijević, dr Suad Numanović i Mirsad Murić, Mehmed Zenka, ministar za ljudska i manjinska prava, Aleksandra Popović, samostalna savjetnica I u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i predsjednik Odbora dr Halil Duković.

Programski direktor NVO "Građanska alijansa" Milan Radović je ocijenio da zaštita ljudskih prava osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori još uvijek nije na zadovoljavajućem nivou. Smatra da nema napretka u ovoj oblasti ili je on izuzetno mali. Potrebno je sagledati koliko su učinjene mjere suštinski dovele do promjene kvaliteta života osoba sa invaliditetom, odnosno koliko su osobe sa invaliditetom samostalne u svakodnevnom životu i koliko je država doprinijela njihovoj samostalnosti. Ukazao je da je veliki broj osoba sa invaliditetom koje nemaju potrebe za liječenjem prinuđen na boravak u lošim uslovima u Specijalnoj bolnici za psihijatriju u Dobroti, jer nemaju riješeno stambeno pitanje i stalne prihode. Takođe, pitanje oduzimanja poslovne sposobnosti je neophodno regulisati u skladu sa međunarodnim standardima na način da se omogući preispitivanje odluke o oduzimanju poslovne sposobnosti.

Zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore Zdenka Perović je ukazala da je crnogorsko zakonodavstvo usklađeno sa standardima Evropske unije, osim u oblasti zaštite prava osoba sa invaliditetom. Naglasila je da pristupačnost podrazumijeva mnogo više od obezbjeđivanja fizičke pristupačnosti za lica sa invaliditetom. Informisala je da su 13 najvažnijih objekata u Crnoj Gori već učinjeni pristupačnim i da se radi na prilagođavanju zgrade Ministarstva finansija. Zaključila je da je potrebno formirati jedinstveno tijelo koje će vještačiti invaliditet i izdavati dokument na osnovu kojeg bi ova lica ostvarivala sva prava utvrđena zakonima.

Izvršni direktor Saveza udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“ Milisav Korać je ocijenio da je u protekloj godini iskazan senzibilitet prema osobama sa invaliditetom izdvajanjem značajnih finansijskih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti zaštite lica sa invaliditetom. Sa druge strane, podsjećajući da je u Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori za 2019. ocijenjeno da je ostvaren mali napredak u oblasti zaštite prava lica sa invaliditetom, ukazao je da se sredstva za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti zaštite lica sa invaliditetom ne raspodjeljuju u najboljem interesu osoba sa invaliditetom i upitan je kredibilitet nezavisnih procjenjivača. Na listi nevladinih organizacija koje su dobile sredstva nema organizacija iz Saveza slijepih Crne Gore, Saveza organizacija gluvih i nagluvih Crne Gore i samo su dvije organizacije iz Saveza udruženja paraplegičara Crne Gore. Takođe, na listi se ne nalazi ni NVO "Udruženje multiple skleroze Crne Gore", kao ni veliki broj roditeljskih udruženja djece sa smetnjama u razvoju. Nezavisni procjenjivači moraju imati besprekornu biografiju sa po pet godina radnog iskustva na upravljanju

projektima i ocjenjivanju projekata, a u praksi se javlja značajan broj "nepoznatih" procjenjivača, zbog čega smatra da je neophodno izvršiti provjeru relevantnih iskustava sadašnjih, ali i prethodno izabranih procjenjivača i utvrditi eventualnu odgovornost onih koji su ih izabrali. Takođe, zabrinjava nastavak trenda nenamjenskog trošenja sredstava Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom, budući da se svake godine značajna sredstva vraćaju u budžet. Zaključio je da je potrebno donijeti zakonsko rješenje kojim će se definisati rad organizacija za lica sa invaliditetom.

Ministar saobraćaja i pomorstva Osman Nurković je saopštio da je Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju iz novembra 2017. godine usklađen sa preporukama iz Analize usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom. Takođe, implementacijom ovog Zakona omogućava se pristup informacijama i komunikacijama u javnom prevozu licima sa svim oblicima invaliditeta. Predlogom zakona o dopunama Zakona o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju, koji je u skupštinskoj proceduri predložena je obaveza pravnog lica i preduzetnika koji upravlja autobuskom stanicom da obezbijedi licima sa invaliditetom pomoć pri ulasku, kretanju i izlasku sa autobuske stanice, ulasku ili izlasku iz autobusa, ukrcaju i iskrcaju prtljaga i uvođenju psa vodiča u autobus. Ova pomoć licu sa invaliditetom pruža se besplatno.

U prethodnom periodu je sprovedena javna rasprava o Nacrtu zakona o bezbjednosti i interoperabilnosti željezničkog saobraćaja tokom koje nije bilo primjedbi u odnosu na odredbe koje se tiču pristupačnosti za lica sa invaliditetom. Ovaj Nacrt je takođe poslat "Udruženju mladih sa hendikepom Crne Gore" radi davanja mišljenja i sugestija. Predlogom zakona o pravima putnika u pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi, koji je u skupštinskoj proceduri, tretiraju se i lica sa invaliditetom. Ministarstvo je u saradnji sa Savezom slijepih Crne Gore izradilo table sa organizacionim planom kretanja i rasporedom svih prostorija u Ministarstvu, kao i natpise na Brajevom pismu.

Izvršni direktor Saveza slijepih Crne Gore Goran Macanović je ocijenio da su pojedine uredbe i podzakonski akti i dalje u suprotnosti sa principom Konvencije UN o pravima lica sa invaliditetom koji nalaže omogućavanje autentičnog predstavljanja osoba sa invaliditetom. Ovo se ispoljava u praksi na osnovu odredaba koje omogućavaju dodjeljivanje finansijskih sredstava namijenjenih osobama sa invaliditetom onim organizacijama koje nijesu autentični predstavnici osoba sa invaliditetom, kao i time što je na listi kandidata za članove Savjeta za brigu o osobama sa invaliditetom lice koje nije osoba sa invaliditetom, niti predstavnik organizacije koja zastupa prava osoba sa invaliditetom. Pozitivan iskorak je što je Savjet koji je bio u okviru Ministarstva rada i socijalnog staranja podignut na nivo Vlade Crne Gore i što će njime predsjedavati potpredsjednik Vlade.

Macanović je najavio da će Savez slijepih Crne Gore u narednom periodu analizirati sistem finansiranja nevladinih organizacija osoba sa invaliditetom od strane Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva saobraćaja i pomorstva i Ministarstva za ljudska i manjinska prava u 2019. godini, a rezultati će biti dostavljeni svim učesnicima 48. sjednice Odbora. Smatra da bi se zakonskim regulisanjem položaja organizacija osoba sa invaliditetom riješila brojna važna pitanja, a kao osnov za izradu nacrtu zakona mogao bi se koristiti radni materijal Saveza slijepih Crne Gore iz 2014. Mišljenja je da je neophodno ponovo aktuelizovati inicijativu da se povodom Međunarodnog dana osoba sa invaliditetom održava sjednica Skupštine koja bi bila posvećena osobama sa invaliditetom. Zaključio je da se nevladine organizacije koje nijesu autentični predstavnici osoba sa invaliditetom moraju uvijek uključivati u zaštitu prava osoba sa invaliditetom, a ne samo kada se dijele sredstva.

Predsjednik Skupštine NVO „Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore“ Milenko Vojičić je ukazao na nedovoljan broj prilagođenih vozila i alternativnih mogućnosti za svakodnevni prevoz osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori. Ocijenio je da je današnje stanje zaštite prava osoba sa invaliditetom bolje u odnosu na prethodni period, ali još uvijek nije na zadovoljavajućem nivou. Podsjetio je da je Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom usvojen u značajno drugačijoj formi od one koju je predložilo "Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore" zbog čega i danas postoje brojni problemi u svakodnevnom životu osoba sa invaliditetom. Naglasio je da postoji samo jedna institucija u Crnoj Gori koja se bavi ortopedskim pomagalicama, a kvalitet njihovih proizvoda nije dobar. Zaključio je da se u Crnoj Gori upotrebljava različita i neadekvatna terminologija kada se govori o osobama sa invaliditetom.

Izvršna direktorica NVO „Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore“ Marina Vujačić smatra da prava osoba sa invaliditetom neće biti unaprijeđena dok se ne promijeni medicinski model pristupa prema osobama sa invaliditetom koje ne žele pomoć, već jednak pristup. Odredbama zakona u oblasti javnog saobraćaja trebalo bi propisati da su prevoznici dužni da sredstva javnog prevoza učine pristupačnim

osobama sa invaliditetom i definisati rok za realizaciju te obaveze. Informisala je da zbog velikog broja aktivnosti još uvijek nijesu uspjeli da pripreme mišljenje o Nacrtu zakona o bezbjednosti i interoperabilnosti u željezničkom saobraćaju, što će uraditi u narednom periodu. Nije zadovoljna Strategijom za zaštitu od diskriminacije i promociju jednakosti lica sa invaliditetom, njenom implementacijom i Analizom usklađenosti zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom, jer nije obuhvatila sve neophodne oblasti. Podsjetila je da su ocjene u Vladinom Izvještaju o implementaciji Akcionog plana za realizaciju Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za 2017. i 2018. godinu u značajnoj mjeri drugačije u odnosu na Alternativni izvještaj koji je pripremio Udruženje mladih sa hendikepom. Primijenjena je i različita metodologija izvještavanja, jer su u Alternativnom izvještaju kao realizovane aktivnosti evidentirali samo one čiji ishodi su zaista vidljivi. Iako je Analizom zakonodavstva Vlada zadužila pojedine nadležne resore da pripreme izmjene određenih zakona, dešava se da ministarstvo obavijesti da izmjena nije potrebna i ne realizuje obavezu utvrđenu Analizom.

Izvršna direktorica Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore je ukazala da se istraživanjima državnih organa koja se odnose na diskriminaciju osoba sa invaliditetom obuhvataju svi građani, a ne same osobe sa invaliditetom, kao ciljna grupa koja iskustveno može da prikaže pravo stanje. Problem predstavlja nepostojanje jedinstvenog registra osoba sa invaliditetom. Smatra da se ovaj registar odbija sačiniti zato što "nekome" ne odgovara racionalizacija, da se na jednom mjestu može završiti sva papirologija potrebna osobama sa invaliditetom radi ostvarivanja prava. Nije saglasna sa ocjenom da je devet zakona usklađeno sa Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom iz razloga što bi potpuno usklađivanje zakona u oblasti obrazovanja značilo ukidanje diskriminatornog sistema usmjeravanja djece sa posebnim obrazovnim potrebama u dalji obrazovni proces. Takođe, ukazala je da država godinama odbija da radi na donošenju zakona o upotrebi znakovnog jezika kao jezika u službenoj upotrebi. Uputila je inicijativu Ministarstvu javne uprave za održavanje sastanka na kojem bi se razgovaralo o problemu koji se tiče finansiranja projekata organizacija osoba sa invaliditetom.

Šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Osama Makavi Kogali je čestitao Crnoj Gori na napretku ostvarenom u poboljšanju prava djece i adolescenata sa smetnjama u razvoju, budući da se broj djece sa smetnjama u razvoju u redovnom obrazovanju u periodu od 2008. do 2018. povećao za više od deset puta. Takođe, pohvalio je dobru pokrivenost teritorije Crne Gore uslugama dnevnih centara za djecu sa smetnjama u razvoju.

Međutim, djeca sa smetnjama u razvoju su i dalje među najmarginalizovanijim i socijalno isključenijim grupama u Crnoj Gori. Potrebno je formirati nacionalnu bazu podataka o djeci sa smetnjama u razvoju i unaprijediti sistem prikupljanja i analize podataka. Takođe, neophodna je bolja među-sektorska koordinacija kako bi se djeci sa smetnjama u razvoju pružila integrisana podrška tokom cijelog životnog ciklusa. U Crnoj Gori dijete sa smetnjama u razvoju prolazi niz procedura i sastanaka sa stručnjacima i komisijama kako bi steklo pravo na materijalna davanja i usluge. Neophodno je izbjeći uskraćivanje određenih prava djece sa smetnjama u razvoju, davanje sukobljenih preporuka i dupliranje usluga. Kogali je naglasio da sistem finansiranja usluga za djecu sa smetnjama u razvoju nije dobro uspostavljen. Neophodno je poboljšati integrisani pristup ranom razvoju i ranom obrazovanju djece i kontinuirano ulagati u unapređenje međusektorske saradnje i mehanizama kofinansiranja. Preveliki broj djece sa smetnjama u razvoju ostaje u ustanovama zbog čega na lokalnom nivou treba razviti više usluga za podršku djeci i porodici, uključujući i uslugu hraniteljstva za djecu sa smetnjama u razvoju.

Ministarka javne uprave Suzana Pribilović smatra da je neophodno imati mjerljive rezultate o tome koliko su projekti nevladinih organizacija koji su finansirani iz budžeta doprinijeli poboljšanju položaja i kvaliteta života lica sa invaliditetom. U dosadašnjoj implementaciji Zakona o nevladinim organizacijama, najviše je otvorenih pitanja u vezi sa radom nezavisnih procjenjivača. Ako postoje sumnje u nezavisnost ili stručnost procjenjivača, takve predmete treba dostaviti nadležnom tužilaštvu. Naglasila je da se uvijek zalagala za to da imena procjenjivača budu javna kako bi stručno, moralno i lično odgovarali za svoje postupke. O pitanju unapređenja zakonskih normi u cilju stvaranja mogućnosti za dobijanje što kvalitetnijih i nezavisnijih procjenjivača je diskutovano na sjednici Savjeta za reformu javne uprave na kojoj su prisustvovali predstavnici Evropske komisije. Smatra da se Zakon o nevladinim organizacijama u tom dijelu mora poboljšati i pozvala je sve učesnike da im dostave konkretne primjedbe i sugestije. Upitno je da li sredstva treba dodjeljivati svim nevladinim organizacijama u oblasti zaštite lica sa invaliditetom ili samo onim koje se direktno bave licima sa invaliditetom i zapošljavaju lica sa invaliditetom, pa su od predstavnika Evropske komisije zatražili da im dostave uporedna iskustva.

Članica Odbora mr Branka Tanasijević smatra da bi Odbor posebnu pažnju trebao da usmjeri na inkluzivno obrazovanje, jer program inkluzivnog obrazovanja ima pozitivan uticaj na djecu sa smetnjama u razvoju, ali i na ostalu djecu, jer su u prilici da u ranim godinama uče o humanosti, prihvatanju različitosti i solidarnosti. Saglasna je da terminologija koja se odnosi na osobe sa invaliditetom mora biti ujednačena i adekvatna. Interesovalo je da li se prati stepen realizacije preporuka datih u Izvještaju o implementaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za 2017. i 2018. godinu, koji je usvojen na sjednici Vlade Crne Gore, održanoj 28. marta 2019.

Poslanik dr Suad Numanović je ocijenio da su kontrolna saslušanja najbolji način da se utvrdi šta je neophodno uraditi u narednom periodu radi daljeg poboljšanja stanja. Postavio je sledeća pitanja:

- Koji zakoni su do sada usklađeni sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom?
- Kada se mogu očekivati izmjene preostalih zakona iz tri prioritetne oblasti: saobraćaja, zdravstvene zaštite i socijalne i dječje zaštite koje su utvrđene Zaključkom Skupštine Crne Gore koji je upućen Vladi?
- Kakva je ocjena Ministarstva javne uprave i Ministarstva za ljudska i manjinska prava o postupku raspodjele sredstava nevladinim organizacijama u skladu sa novim modelom i da li na osnovu dosadašnjeg iskustva i implementacije Zakona i podzakonskih akata imaju sugestije za dalje unapređenje stanja u ovoj oblasti?

Član Odbora Mirsad Murić je mišljenja da Vlada i sve nadležne institucije naporno rade da omoguće svim građanima ostvarivanje ljudskih prava u punom kapacitetu. Svjestan je da postoje određeni nedostaci, koji će se rješavati u narednom periodu u cilju zadovoljenja potreba osoba sa invaliditetom. Svijest građana o osobama sa invaliditetom nije na visokom nivou, zbog čega je potrebno kritikovati i predstavnike organizacija osoba sa invaliditetom. Podsjetio je da se u Skupštini nedavno desio incident u kojem je poslanik Luidž Škrelja bio verbalno napadnut od strane kolege poslanika, a nevladine organizacije zadužene za zaštitu prava osoba sa invaliditetom, nijesu uputile solidarnost, već drugačija reaganja. Mišljenja je da je potrebno zaštititi sve članove crnogorskog društva jednako, bez obzira na funkciju koju obavljaju.

Izvršna direktorica NVO „Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore“ Marina Vujačić smatra zabrinjavajućim ako je jednom poslaniku zbog napada potrebna zaštita od strane nevladinog sektora, pogotovo od onih koji predstavljaju osobe sa invaliditetom. Informisala je da je povodom nedavnih dešavanja u Skupštini dala izjavu za medije u kojoj je osudila prijetnje nasiljem. Kada bi se napadnuti poslanik javno deklarirao kao osoba sa invaliditetom, tada bi se ta prijetnja mogla tumačiti kao prijetnja po ličnom svojstvu. Takođe, zabrinjavajućom je ocijenila komunikaciju poslanika koji, u nedostatku političkih argumenata, žele uvrijediti druge upotrebom neadekvatnih termina koji se u Crnoj Gori koriste za osobe sa invaliditetom. Obavijestila je da će povodom ovog, ali i određenog slučaja prethodnog predsjednika Skupštine, kao i raznih drugih poslata prijave Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore radi reaganja, a nakon toga podnijeti i tužbe po osnovu govora mržnje.

Na pitanje poslanika Numanovića, ministar za ljudska i manjinska prava Mehmed Zenka je odgovorio da su do sada usaglašeni: Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju, Zakon o parničnom postupku, djelimično Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore, Opšti zakon o obrazovanju i vaspitanju, Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, Zakon o gimnaziji, Zakon o stručnom obrazovanju, Zakon o visokom obrazovanju i Zakon o zaštiti potrošača.

Aleksandra Popović, samostalna savjetnica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava je pojasnila da nezavisni procjenjivači cijene kvalitet projekata nevladinih organizacija i na osnovu toga se formira rang lista. Jedan od uslova koje NVO moraju ispuniti prilikom prijave na konkurs jeste da im je statutom propisano da se bave zaštitom ljudskih prava, odnosno zaštitom prava lica sa invaliditetom. Saglasna je sa ocjenom da su na konkursima izabrane organizacije koje do sada nijesu prepoznate u oblasti zaštite osoba sa invaliditetom i smatra neophodnim da se u narednom periodu, kroz saradnju sa organizacijama osoba sa invaliditetom, pronađu nove mogućnosti za rješenje ovog problema. Kada je riječ o izvještavanju o realizaciji Strategije, istakla je da Izvještaj u potpunosti urađen u skladu sa postojećom metodologijom, a prema novoj metodologiji koju je Vlada usvojila akcentat će biti stavljen na indikatore rezultata i uspjeha. Predlog zakona o radu, Predlog zakona o medijima i Predlog zakona o nacionalnom javnom emiteru Radio i Televizija Crne Gore, koji su u skupštinskoj proceduri takođe su usklađeni sa Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom. Nastavljaju praćenje nivoa diskriminacije u društvu sprovođenjem istraživanja, kao i sa praćenjem preporuka iz Analize usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom. Naglasila je da je

teško pratiti stanje zaštite od diskriminacije osoba sa invaliditetom bez prikupljanja stavova svih ciljnih grupa. Ministarstvo realizuje edukacije o prevenciji diskriminacije za 140 predstavnika lokalnih samouprava i drugih organa koji djeluju na teritoriji opština. Pored toga, organizovane su brojne edukacije medija, nevladinih organizacija i predstavnika osoba sa invaliditetom, kao i škola ljudskih prava za širu populaciju. U cilju implementacije Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom na lokalnom nivou, do sada su opštine Bijelo Polje i Tivat usvojile lokalne akcione planove, a do kraja godine očekuje se da će isti biti usvojeni u Pljevljima.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je podsjetio da je Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom usvojen 2015. godine. Prilikom donošenja Zakona, Skupština je, na predlog Odbora za ljudska prava i slobode, donijela Zaključak kojim je obavezala Vladu Crne Gore da sačini analizu usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom. Radna grupa sačinjena od predstavnika resornih ministarstava, Odbora za ljudska prava i slobode i nevladinih organizacija je analizirala 59 zakona i date su preporuke za usklađivanje 34. S obzirom da je za tri godine usaglašeno samo devet zakona, predsjednik Odbora je ocijenio da je to malo i da se moglo mnogo više, jer se u ovoj oblasti moraju ispunjavati standardi. Smatra da treba imati jedinstvene standarde u raspodjeli sredstava. Primjera radi, kada se raspravljalo da li sredstva Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava treba da se dodjeljuju onima koji nijesu pripadnici manjinskih naroda, zaključeno je da bi im trebalo dodjeljivati sredstva. S druge strane, sada se potencira da sredstva treba dodjeljivati samo autentičnim predstavnicima i organizacijama lica sa invaliditetom, sa čime je saglasan. Smatra da zajednički treba rješavati uočene nepravilnosti i da se upornošću, kontinuiranim radom i saradnjom može ostvariti dalji napredak. Zaključio je da će Odbor u narednom periodu pratiti ovaj proces i u skladu sa planom aktivnosti Odbora za 2020. godinu ponovo organizovati kontrolno saslušanje na ovu temu.

Na osnovu čl. 69, 75 i 77 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za ljudska prava i slobode sa 48. sjednice, održane 11. decembra 2019. godine, podnosi Skupštini

I Z V J E Š T A J

O KONTROLNOM SASLUŠANJU MINISTRA ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA MEHMEDA ZENKE I MINISTARKE JAVNE UPRAVE SUZANE PRIBILOVIĆ

Tema Kontrolnog saslušanja:

“Realizacija Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021. i Preporuka sadržanih u Analizi usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na:

- Praćenje realizacije Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, objavljenog u “Službenom listu CG”, broj 35/15 i Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama, objavljenog u “Službenom listu CG”, broj 37/17“**

Realizujući Plan aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2019. godinu, sačinjen na osnovu:

- Programa rada Vlade Crne Gore za 2019. godinu,
- aktivnosti Skupštine Crne Gore i
- jednog broja nerealizovanih aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za 2018. godinu,

a polazeći od navoda iz Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2019. godinu:

“Ostvaren je mali napredak u pravima lica s invaliditetom, uključujući usklađivanje zakonodavstva sa Konvencijom UN o pravima lica s invaliditetom. Crna Gora još nije usvojila akcioni plan za usvajanje preporuka Komiteta UN o pravima lica sa invaliditetom. Izmjene i dopune Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji pripremljene su 2018. godine, ali još nisu donesene. Crna Gora treba da obezbijedi adekvatno i transparentno trošenje iz budućeg fonda za profesionalnu rehabilitaciju. Pitanje oduzimanja poslovne sposobnosti treba da se riješi bez odlaganja, u

skladu sa Konvencijom UN. Za implementaciju strateškog i pravnog okvira potrebno je opredijeliti adekvatan budžet. Deinstitutionalizacija lica sa invaliditetom i adaptacija javnih objekata kako bi se omogućio pristup licima s invaliditetom sporo napreduju. Dalja su nastojanja potrebna da bi se implementirale strategije za mentalno zdravlje i deinstitutionalizaciju pacijenata sa mentalnim oboljenjima, a potrebno je razviti i relevantne usluge u zajednici. Isto tako, Crna Gora treba dalje da poboljša mehanizme konsultovanja za lica s invaliditetom i organizacijama koje ih zastupaju.” (str. 30 i 31 Previda Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2019. godinu),

„Još uvijek nije osigurana djelotvorna upotreba Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom u njegovoj ulozi za podsticanje zapošljavanja osoba s invaliditetom. Radna grupa zadužena za predlaganje izmjena odgovarajućeg zakona do sada nije uspjela osigurati istinsko uključivanje organizacija osoba sa invaliditetom i treba učiniti više u tom pogledu.“ (str.86 i 87 previda Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2019. godinu)

i kontinuiteta prethodnih višegodišnjih aktivnosti članova Odbora za ljudska prava i slobode na ovu temu, među kojima se izdvajaju:

- 11. i 17. juna 2015. godine na 53. i nastavku 53. sjednice Odbora razmotren **Predlog zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom;**

- 1. i 2. juna 2017. godine na Sedmoj i nastavku Sedme sjednice Odbora razmotren **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama,**

- 11. jula 2017. godine na Devetoj sjednici Odbora razmotrena **Strategija za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017-2021. godine s Akcionim planom za 2017. i 2018. godinu,** o čemu je sačinjen Izvještaj sa Zaključkom (u 10 tačaka);

- 11. jula 2017. godine na Devetoj sjednici Odbora razmotrena **Strategija za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori 2016-2020. s Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2016/2017. godinu,** o čemu je sačinjen Izvještaj sa Zaključkom (u 10 tačaka);

- 28. februara 2018. godine na Prvoj zajedničkoj sjednici Odbora za ljudska prava i slobode i Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje održano **Konsultativno saslušanje predstavnika nadležnih institucija na temu „Aktivnosti u oblasti obezbjeđivanja pristupačnosti za lica sa invaliditetom u Crnoj Gori“,** o čemu je sačinjen Izvještaj sa Zaključkom (u 15 tačaka),

realizujući **petnaestu aktivnost** utvrđenu Planom aktivnosti za 2019. godinu,

u skladu sa čl. 62 i 75 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor je na 48. sjednici održao **Kontrolno saslušanje** ministra za ljudska i manjinska prava Mehmeda Zenke i ministarke javne uprave Suzane Pribilović.

Ovo kontrolno saslušanje Odbor za ljudska prava i slobode je organizovao u okviru obilježavanja 10. decembra- Međunarodnog dana ljudskih prava.

Kontrolno saslušanje je održano u cilju pribavljanja informacija o do sada postignutom na realizaciji Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021. i Preporuka sadržanih u Analizi usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom.

Poseban akcenat bio je na praćenju realizacije Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, objavljenog u “Službenom listu CG”, broj 35/15 i Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama, objavljenog u “Službenom listu CG”, broj 37/17“.

Sjednici su, u skladu sa članom 67 stav 1 i članom 75 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali Mehmed Zenka, ministar za ljudska i manjinska prava i Suzana Pribilović, ministarka javne uprave.

Sjednici su, u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali: Aleksandra Popović, samostalna savjetnica I u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Sanja Žugić, šefica Kabineta u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Goran Jovetić, državni sekretar Ministarstva javne uprave, Zdenka Perović, zamjenica Zaštitnika/ce koja obavlja funkciju Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Osman Nurković, ministar saobraćaja i pomorstva, dr Mevlida Gusinjac, generalna direktorica Direktorata za zdravstvenu zaštitu u Ministarstvu zdravlja, Senka Klikovac, načelnica Direkcije za biomedicinu i transplantaciju u Ministarstvu zdravlja, Darko Moračanin, predstavnik Ministarstva rada i

socijalnog staranja, Vesna Cimbaljević, predstavnica Ministarstva rada i socijalnog staranja, Anjet Lanting, savjetnica UN za ljudska prava, Osama Makkawi Khogali, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, Milan Radović, programski direktor NVO "Građanska alijansa", Milisav Korać, izvršni direktor NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“, Marina Vujačić, izvršna direktorica NVO „Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore“, Milenko Vojičić, predsjednik Skupštine NVO „Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore“ i Goran Macanović, izvršni direktor Saveza slijepih Crne Gore.

Kontrolno saslušanje su pratili predstavnici akreditovanih medija.

U skladu sa članom 75 Poslovnika Skupštine Crne Gore, o Odluci za Kontrolno saslušanje obaviješteni su predsjednik i potpredsjednici Skupštine Crne Gore.

Kontrolno saslušanje je održano po odredbama čl. 75, 76 i 77 Poslovnika Skupštine Crne Gore.

“Kontrolno saslušanje

Član 75

Radi pribavljanja informacija i stručnih mišljenja o pojedinim pitanjima iz svog djelokruga, kao i o pojedinim pitanjima utvrđivanja i sprovođenja politike i zakona ili drugih aktivnosti Vlade, organa državne uprave i drugih organa i organizacija koji, na osnovu zakona, Skupštini podnose izvještaj o radu i stanju u pojedinim oblastima, koja izazivaju nejasnoće, dileme ili principijelna sporenja, u cilju razjašnjenja tih pitanja, nadležni odbor može pozvati na sjednicu odgovornog predstavnika ovih organa i organizacija i od njega tražiti da se izjasni o tim pitanjima (u daljem tekstu: kontrolno saslušanje).

Odluku o kontrolnom saslušanju donosi odbor većinom glasova ukupnog broja članova.

Jednom u toku redovnog zasijedanja Skupštine, odbor donosi odluku o kontrolnom saslušanju, na zahtjev jedne trećine članova odbora, sa jednom temom dnevnog reda.

O odluci za kontrolno saslušanje predsjednik odbora obavještava predsjednika i potpredsjednika Skupštine i, u pisanoj formi, poziva lice za saslušanje i obavještava ga o pitanjima koja su predmet saslušanja i od njega može zahtijevati da svoje mišljenje i stavove dostavi i u pisanoj formi.

Pozvani ovlašćeni predstavnici državnih organa dužni su da se odazovu pozivu za kontrolno saslušanje.

Član 76

Za vrijeme kontrolnog saslušanja članovi odbora mogu postavljati pitanja licu pozvanom za saslušanje samo u vezi sa temom saslušanja.

Na sjednici odbora može se voditi rasprava sa licem koje daje informacije, ako je to neophodno da bi se raspravila i pojasnila konkretna pitanja i činjenice.

O potrebi otvaranja rasprave iz stava 2 ovog člana, vremenu njenog trajanja i učešću pojedinog člana odbora odlučuje odbor, s tim što se mora omogućiti da učestvuje u raspravi po jedan član odbora iz svakog poslaničkog kluba, koji to želi.

Član 77

Kontrolno saslušanje, po pravilu, snima se fonografski, odnosno o istom se vode bilješke, a tehničke i druge ispravke mogu se vršiti samo u dogovoru i uz saglasnost lica čija izjava je u pitanju.

Odbor sačinjava i dostavlja Skupštini izvještaj o kontrolnom saslušanju, koji sadrži suštinu izlaganja, a može predložiti i odgovarajući zaključak ili drugi akt.”

***

U UVODNOM IZLAGANJU ministar za ljudska i manjinska prava Mehmed Zenka je saopštio da Strategija za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021. predstavlja prvi strateški dokument u Crnoj Gori koji se bavi zaštitom lica sa invaliditetom od diskriminacije i promocijom jednakosti. Opšti cilj Strategije je postizanje pune ravnopravnosti lica sa invaliditetom u skladu sa načelima Konvencije UN o pravima lica sa invaliditetom. Sastavni dio Strategije predstavlja Analiza usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i

Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom, sa preporukama za harmonizaciju, koju je Vlada Crne Gore usvojila 2016. Analizom je obuhvaćeno 59 propisa od kojih je 34 dobilo preporuku za usklađivanje.

Informisao je da je od 38 mjera, odnosno 61 aktivnosti utvrđene Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2017. i 2018, realizovano 46 aktivnosti, jedna je djelimično realizovana i 14 aktivnosti nije realizovano. U 2019. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je nastavilo sprovođenje edukativnih aktivnosti o zabrani diskriminacije za predstavnike lokalnih samouprava. Posebna pažnja je posvećena edukaciji djece sa intelektualnim smetnjama o njihovim pravima. U fokusu rada Ministarstva u 2019. bila je i diskriminacija osoba sa invaliditetom u oblasti javnog i političkog života, povodom čega je 2. decembra 2019. organizovan Okrugli sto na temu "Učešće lica sa invaliditetom u političkom i javnom životu". Jedan od zaključaka sa Okruglog stola je da se osobama sa invaliditetom moraju stvoriti jednake mogućnosti za učešće na izborima.

2019. godine Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je raspodijelilo 491.160 eura za finansiranje projekata/programa u oblasti zaštite lica sa invaliditetom, dok je prethodne godine u ovu svrhu izdvojeno 440.101 eura. Zaključio je da će Ministarstvo nastaviti sa sprovođenjem aktivnosti u cilju pune inkluzije i ostvarivanja ljudskih prava lica sa invaliditetom.

Ministarka javne uprave Suzana Pribilović smatra da se u Crnoj Gori konstantno promoviše i razvija novi odnos prema osobama sa invaliditetom koji se karakteriše visokim uvažavanjem, podizanjem svijesti o njihovim mogućnostima i sposobnostima, ali i o problemima koji se mogu riješiti samo udruženim snagama.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama iz juna 2017. propisan je kombinovani model finansiranja projekata/programa nevladinih organizacija putem djelimično centralizovanog programiranja prioriternih oblasti i iznosa sredstava i decentralizovane raspodjele sredstava po osnovu javnih konkursa koje realizuju organi državne uprave. Propisano je da država obezbjeđuje posebna sredstva za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti zaštite lica sa invaliditetom u iznosu od 0,1% tekućeg godišnjeg budžeta. U 2018. godini za projekte nevladinih organizacija u oblasti zaštite lica sa invaliditetom kroz tri javna konkursa koje su realizovali Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Ministarstvo saobraćaja i pomorstva opredijeljeno je 850.904 eura, dok je u 2019. raspodijeljeno 942.544 eura, što ukazuje na rast sredstava koja se iz budžeta opredjeljuju za programe i projekte u oblasti zaštite lica sa invaliditetom.

Novom Uredbom o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija, a na osnovu Zaključka Skupštine Crne Gore i potrebe za dalje unapređenje ove oblasti, definisan je član 16 kojim je propisano da je ministarstvo prilikom sprovođenja javne rasprave organizovanjem okruglih stolova, tribina i prezentacija dužno da vodi računa da prostorije u kojima se organizuje javna rasprava budu pristupačne licima sa invaliditetom. Ako se tekst nacrtu zakona, odnosno strategije koja je predmet javne rasprave neposredno odnosi na prava, obaveze i pravne interese lica sa poremećajima sluha ili govora, odnosno lica sa oštećenim vidom, ministarstvo će omogućiti da se javna rasprava sprovede uz upotrebu gestovnog govora, odnosno da tekst nacrtu zakona, odnosno strategije bude dostupan u audiotonskom zapisu ili na Brajevom pismu. Značajan iskorak je ostvaren u segmentu e-pristupačnosti. Ministarstvo je učestvovalo u izradi Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021. i Strategije za integraciju lica sa invaliditetom za period 2016-2020. U saradnji sa Savezom slijepih Crne Gore Ministarstvo je izradilo Smjernice za kreiranje elektronskih dokumenata u skladu sa standardima e-pristupačnosti, koje su objavljene na Sajtu Ministarstva, a u martu 2019. potpisali su Memorandum o saradnji. Ove godine urađena je treća verzija Smjernica za razvoj i upravljanje internet prezentacijama javne uprave u okviru kojih je obrađena tema univerzalnog dizajna i e-pristupačnosti. Tri godine u kontinuitetu se organizuju radionice za prezentovanje Smjernica i upoznavanje administratora portala javne uprave sa konceptom pristupačnosti elektronskih dokumenata. Nacionalnim akcionim planom za sprovođenje inicijative Partnerstvo za otvorenu upravu Crne Gore 2018-2020. u cilju povećanja pristupačnosti Portala javne uprave prepoznata je važnost monitoringa primjene Smjernica. Sajt Ministarstva javne uprave, kao dio veb portala Vlade Crne Gore pristupačan je u mjeri koja podrazumijeva mogućnost uvećanja fonta slova i podešavanja kontrasta na svakoj internet stranici. Ostali elementi u vidu članaka i drugih djelova koji predstavljaju tekstualne informacije takođe su pristupačni za čitače ekrana. U narednom periodu se očekuje izrada novog veb portala Vlade na kojem će se specificirati svi elementi pristupačnosti u skladu sa Smjericama i standardima u ovoj oblasti. Ministarka javne uprave je zaključila da je podrška države licima sa invaliditetom kroz različite vidove

saradnje konstantan proces i uvjerena je da je zakonskim rješenjima i drugim aktivnostima ostvaren iskorak u odnosu na stanje u prethodnom periodu. Takođe, ima prostora za dalje poboljšanje zbog čega se mora djelovati udruženim snagama.

USLIJEDILA JE RASPRAVA u kojoj su učestvovali: Milan Radović, programski direktor NVO „Građanska alijansa“, Zdenka Perović, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Milisav Korać, izvršni direktor NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“, Osman Nurković, ministar saobraćaja i pomorstva, Goran Macanović, izvršni direktor Saveza slijepih Crne Gore, Milenko Vojičić, predsjednik Skupštine NVO „Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore“, Marina Vujačić, izvršna direktorica NVO „Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore“, Osama Makavi Kogali, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, Suzana Pribilović, ministarka javne uprave, poslanici: mr Branka Tanasijević, dr Suad Numanović i Mirsad Murić, Mehmed Zenka, ministar za ljudska i manjinska prava, Aleksandra Popović, samostalna savjetnica I u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i predsjednik Odbora dr Halil Duković.

Ministar saobraćaja i pomorstva Osman Nurković je saopštio da je Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju iz novembra 2017. godine usklađen sa preporukama iz Analize. Takođe, implementacijom ovog Zakona omogućava se pristup informacijama i komunikacijama u javnom prevozu licima sa svim oblicima invaliditeta. Predlogom zakona o dopunama Zakona o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju, koji je u skupštinskoj proceduri predložena je obaveza pravnog lica i preduzetnika koji upravlja autobuskom stanicom da obezbijedi licima sa invaliditetom pomoć pri ulasku, kretanju i izlasku sa autobuske stanice, ulasku ili izlasku iz autobusa, ukrcaju i iskrcaju prtljaga i uvođenju psa vodiča u autobus. Ova pomoć licu sa invaliditetom pruža se besplatno. U prethodnom periodu je sprovedena javna rasprava o Nacrtu zakona o bezbjednosti interoperabilnosti željeznice tokom koje nije bilo primjedbi u odnosu na odredbe koje se tiču pristupačnosti za lica sa invaliditetom. Predlogom zakona o pravima putnika u pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi, koji je u skupštinskoj proceduri, tretiraju se lica sa invaliditetom. Ministarstvo je u saradnji sa Savezom slijepih Crne Gore izradilo table sa organizacionim planom kretanja i rasporedom svih prostorija u Ministarstvu, kao i natpise na Brajevom pismu.

Zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore Zdenka Perović je ukazala da obezbjeđivanje pristupačnosti podrazumijeva mnogo više od fizičke pristupačnosti za lica sa invaliditetom. Istakla da je treba formirati jedinstveno tijelo koje će vještačiti invaliditet i izdavati dokument na osnovu kojeg bi ova lica ostvarivala sva prava utvrđena zakonima.

Šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Osama Makavi Kogali je čestitao na napretku Crne Gore ostvarenom u poboljšanju prava djece i adolescenata sa smetnjama u razvoju, budući da se broj djece sa smetnjama u razvoju u redovnom obrazovanju u periodu od 2008. do 2018. povećao za više od deset puta. Takođe, pohvalio je dobru pokrivenost teritorije Crne Gore uslugama dnevnih centara za djecu sa smetnjama u razvoju.

S druge strane, djeca sa smetnjama u razvoju su i dalje među najmarginalizovanijim i socijalno isključenijim grupama u Crnoj Gori. Potrebno je formirati nacionalnu bazu podataka o djeci sa smetnjama u razvoju i unaprijediti sistem prikupljanja i analize podataka. Takođe, neophodna je bolja među-sektorska koordinacija kako bi se djeci sa smetnjama u razvoju pružila integrisana podrška tokom cijelog životnog ciklusa. U Crnoj Gori dijete sa smetnjama u razvoju prolazi niz procedura i sastanaka sa stručnjacima i komisijama kako bi steklo pravo na materijalna davanja i usluge. Neophodno je izbjeći uskraćivanje određenih prava djece sa smetnjama u razvoju, davanje sukobljenih preporuka i dupliranje usluga. Kogali je naglasio da sistem finansiranja usluga za djecu sa smetnjama u razvoju nije dobro uspostavljen. Neophodno je poboljšati integrisani pristup ranom razvoju i ranom obrazovanju djece i kontinuirano ulagati u unapređenje međusektorske saradnje i mehanizama kofinansiranja. Preveliki broj djece sa smetnjama u razvoju ostaje u ustanovama zbog čega na lokalnom nivou treba razviti više usluga za podršku djeci i porodici, uključujući i uslugu hraniteljstva za djecu sa smetnjama u razvoju.

Predstavnici nevladinih organizacija „Građanska alijansa“, „Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore“, Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“ i Savez slijepih Crne Gore su ocijenili da je u protekloj godini iskazan senzibilitet prema osobama sa invaliditetom izdvajanjem značajnih finansijskih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti zaštite lica sa invaliditetom. Takođe, pozitivno je što je Savjet za brigu o

osobama sa invaliditetom, koji je bio u okviru Ministarstva rada i socijalnog staranja, podignut na nivo Vlade Crne Gore i njime predsjedava potpredsjednik Vlade.

S druge strane, podsjećajući da je u Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori za 2019. ocijenjeno da je ostvaren mali napredak u oblasti zaštite prava lica sa invaliditetom, ukazali su na sledeće:

- rezultate aktivnosti utvrđenih strateškim dokumentima trebalo bi cijeniti kroz njihov doprinos poboljšanju kvaliteta života lica na koja se odnose,
- u Crnoj Gori još uvijek nisu stvoreni uslovi da osobe sa invaliditetom žive samostalno i da kao ostali građani ostvaruju sve svoje životne potrebe,
- u našoj državi još uvijek se primjenjuje medicinski model pristupa prema osobama sa invaliditetom,
- postoji diskriminatorna praksa trajnog oduzimanja poslovne sposobnosti, bez mogućnosti preispitivanja odluke o oduzimanju, što treba urediti u skladu sa međunarodnim standardima,
- nedovoljan je broj prilagođenih vozila i alternativnih mogućnosti za svakodnevni prevoz osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori,
- često se upotrebljava različita i neadekvatna terminologija kada se govori o osobama sa invaliditetom,
- ne postoji jedinstveni registar osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori,
- istraživanjima državnih organa koja se odnose na diskriminaciju osoba sa invaliditetom obuhvataju se svi građani, a ne same osobe sa invaliditetom, kao ciljna grupa koja iskustveno može da prikaže pravo stanje,
- zabrinjava nastavak trenda nenamjenskog trošenja sredstava Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom,
- sredstva za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti zaštite lica sa invaliditetom ne raspodjeljuju se u najboljem interesu osoba sa invaliditetom i upitan je kredibilitet nezavisnih procjenjivača i
- pojedine uredbe i podzakonski akti su i dalje u suprotnosti sa principom Konvencije UN o pravima lica sa invaliditetom koja nalaže omogućavanje autentičnog predstavljanja osoba sa invaliditetom. Ovo se ispoljava u praksi na osnovu odredaba koje omogućavaju dodjeljivanje finansijskih sredstava namijenjenih osobama sa invaliditetom onim organizacijama koje nijesu autentični predstavnici osoba sa invaliditetom, kao i time što je na listi kandidata za članove Savjeta za brigu o osobama sa invaliditetom lice koje nije osoba sa invaliditetom, niti predstavnik organizacije koja zastupa prava osoba sa invaliditetom.

Na Kontrolnom saslušanju **POSTAVLJENA SU SLEDEĆA PITANJA:**

1. Da li se prati stepen realizacije preporuka datih u Izvještaju o implementaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za 2017. i 2018. godinu, koji je usvojen na sjednici Vlade Crne Gore, održanoj 28. marta 2019? (*poslanica mr Branka Tanasijević, članica Odbora*)

2. Koji zakoni su do sada usklađeni sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom? (*poslanik dr Suad Numanović, član Odbora*)

3. Kada se mogu očekivati izmjene preostalih zakona iz tri prioritetne oblasti: saobraćaja, zdravstvene zaštite i socijalne i dječje zaštite koje su utvrđene Zaključkom Skupštine Crne Gore koji je upućen Vladi? (*poslanik dr Suad Numanović, član Odbora*)

4. Kakva je ocjena Ministarstva javne uprave i Ministarstva za ljudska i manjinska prava o postupku raspodjele sredstava nevladinim organizacijama u skladu sa novim modelom i da li na osnovu dosadašnjeg iskustva i implementacije Zakona i podzakonskih akata imaju sugestije za dalje unapređenje stanja u ovoj oblasti? (*poslanik dr Suad Numanović, član Odbora*)

Ministar za ljudska i manjinska prava Mehmed Zenka je obavijestio da su do sada usaglašeni: Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju, Zakon o parničnom postupku, Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore, Opšti zakon o obrazovanju i vaspitanju, Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, Zakon o gimnaziji, Zakon o stručnom obrazovanju, Zakon o visokom obrazovanju i Zakon o zaštiti potrošača.

Samostalna savjetnica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava Aleksandra Popović je pojasnila da nezavisni procjenjivači cijene kvalitet projekata nevladinih organizacija i na osnovu toga se formira rang lista. Jedan od uslova koje NVO moraju ispuniti prilikom prijave na konkurs jeste da im je statutom propisano da se bave zaštitom ljudskih prava, odnosno zaštitom prava lica sa invaliditetom. Kada je riječ o izvještavanju o realizaciji Strategije, istakla je da će u skladu sa novom metodologijom koju je usvojila Vlada akcenat biti na indikatorima rezultata i indikatorima uspjeha. Predlog zakona o radu, Predlog zakona o medijima i Predlog zakona o nacionalnom javnom emiteru Radio i Televizija Crne Gore, koji su u skupštinskoj proceduri takođe su usklađeni za Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom. Nastavljaju praćenje nivoa diskriminacije u društvu sprovođenjem istraživanja, kao i sa praćenjem preporuka iz Analize usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN. Realizuju brojne edukacije za predstavnike medija, nevladinih organizacija i predstavnike osoba sa invaliditetom. U cilju implementacije Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom na lokalnom nivou, do sada su opštine Bijelo Polje i Tivat usvojile lokalne akcione planove, a do kraja godine očekuje se da će isti biti usvojeni u Pljevljima.

Ministarka javne uprave Suzana Pribilović smatra da je neophodno imati mjerljive rezultate o tome koliko su projekti nevladinih organizacija koji su finansirani iz budžeta doprinijeli poboljšanju položaja i kvaliteta života lica sa invaliditetom. U dosadašnjoj implementaciji Zakona o nevladinim organizacijama, najviše je otvorenih pitanja u vezi sa radom nezavisnih procjenjivača. Ako postoje sumnje u nezavisnost ili stručnost procjenjivača, takve predmete treba dostaviti nadležnom tužilaštvu. Smatra da se Zakon o nevladinim organizacijama u tom dijelu mora poboljšati i pozvala je sve učesnike da im dostave konkretne primjedbe i sugestije. Upitno je da li sredstva treba dodjeljivati svim nevladinim organizacijama u oblasti zaštite lica sa invaliditetom ili samo onim koje se direktno bave licima sa invaliditetom i zapošljavaju lica sa invaliditetom, pa su od predstavnika Evropske komisije zahtijevali da im dostave uporedna iskustva.

***

Nakon završetka Kontrolnog saslušanja ministra za ljudska i manjinska prava Mehmeda Zenke i ministarke javne uprave Suzane Pribilović na temu "Realizacija Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021. i Preporuka sadržanih u Analizi usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na:

- Praćenje realizacije Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, objavljenog u "Službenom listu CG", broj 35/15 i Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama, objavljenog u "Službenom listu CG", broj 37/17,

Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa sedam glasova „za“) odlučio da podnese Izvještaj i predloži Skupštini da saglasno članu 77 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, donese sledeći

ZAKLJUČAK

1. Skupština Crne Gore ocjenjuje da kontinuirane i koordinirane aktivnosti nadležnih državnih organa, realizovane u saradnji sa međunarodnim i nevladinim organizacijama, doprinose unapređenju položaja lica sa invaliditetom u Crnoj Gori. Smatra značajnim što je od 38 mjera, odnosno 61 aktivnosti utvrđene Akcionim planom za sprovođenje Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za 2017. i 2018, realizovano 46 aktivnosti, jedna djelimično, dok 14 aktivnosti nije realizovano. Takođe, Skupština pozdravlja aktivnosti koje je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava preduzelo tokom 2019. godine u cilju edukacije predstavnika lokalnih samouprava o zabrani diskriminacije, kojima je obuhvaćeno 140 predstavnika lokalnih samouprava i drugih organa koji djeluju na teritoriji opština.

2. Skupština izražava zadovoljstvo što se u Crnoj Gori konstantno promoviše i razvija novi odnos prema osobama sa invaliditetom putem visokog uvažavanja, podizanja svijesti o njihovim mogućnostima i sposobnostima, ali i o problemima koji se mogu riješiti samo udruženim snagama. Takođe, Skupština ocjenjuje da je podrškom države licima sa invaliditetom, implementacijom zakonskih i strateških akata i različitim vidovima kontinuirane saradnje ostvaren napredak u ovoj oblasti.
Pa i pored toga, Skupština uočava da se lica sa invaliditetom i dalje suočavaju sa problemima za čije uspješno rješavanje su neophodni dodatni sinhronizovani naponi na implementaciji zakona i strateških dokumenata.
3. Imajući u vidu važnost finansijske podrške države za unapređenje položaja lica sa invaliditetom, Skupština pozdravlja doprinos Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Ministarstva rada i socijalnog staranja i Ministarstva saobraćaja i pomorstva koji su putem tri javna konkursa u 2018. godini za projekte nevladinih organizacija u oblasti zaštite lica sa invaliditetom raspodijelili 850904 eura, odnosno 942544 eura u 2019, što svjedoči o rastu sredstava koja se iz državnog budžeta opredjeljuju za programe i projekte u oblasti zaštite lica sa invaliditetom.
4. Skupština pozdravlja donošenje i implementaciju nove Uredbe o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija, shodno Zaključku Skupštine Crne Gore, čijim članom 16 je propisano da je ministarstvo prilikom sprovođenja javne rasprave organizovanjem okruglih stolova, tribina i prezentacija dužno da vodi računa da prostorije u kojima se organizuje javna rasprava budu pristupačne licima sa invaliditetom.
Takođe, važnom smatra odredbu kojom je propisano da će ministarstvo omogućiti da se javna rasprava sprovede uz upotrebu gestovnog govora, odnosno da tekst nacrtu zakona ili strategije bude dostupan u audio-tonskom zapisu ili na Brajevom pismu ukoliko se tekst nacrtu zakona, odnosno strategije koja je predmet javne rasprave neposredno odnosi na prava, obaveze i pravne interese lica sa poremećajima sluha ili govora, odnosno lica sa oštećenim vidom.
5. Skupština Crne Gore izražava zadovoljstvo napretkom ostvarenim u poboljšanju prava djece i adolescenata sa smetnjama u razvoju, budući da se broj djece sa smetnjama u razvoju u redovnom obrazovanju u periodu od 2008. do 2018. povećao za više od deset puta. Takođe, za pohvalu je dobra pokrivenost teritorije Crne Gore uslugama 14 dnevnih centara za djecu sa smetnjama u razvoju.
6. Međutim, Skupština ocjenjuje da su djeca sa smetnjama u razvoju i dalje među najmarginalizovanim i socijalno isključenim grupama u Crnoj Gori. Skupština je saglasna sa potrebom formiranja nacionalne baze podataka o djeci sa smetnjama u razvoju, unapređenja sistema prikupljanja i analize podataka i neophodnošću bolje međusektorske koordinacije kako bi se djeci sa smetnjama u razvoju pružila integrisana podrška tokom cijelog životnog ciklusa, što je sugestija Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, koje je, takodje ukazalo da u Crnoj Gori dijete sa smetnjama u razvoju prolazi niz procedura i sastanaka sa stručnjacima i komisijama kako bi steklo pravo na materijalna davanja i usluge, zbog čega je potrebno izbjeći uskraćivanja određenih prava djece sa smetnjama u razvoju, davanje sukobljenih preporuka i dupliranje usluga.
Stoga, Skupština poziva nadležne organe da preduzmu aktivnosti na implementaciji preporuka UNICEF-a koje se odnose na unapređenje sistema finansiranja usluga za djecu sa smetnjama u razvoju, poboljšanje integrisanog pristupa ranom razvoju i ranom obrazovanju djece, kontinuirano ulaganje u unapređenje međusektorske saradnje i mehanizama kofinansiranja i razvoj većeg broja usluga za podršku djeci i porodici na lokalnom nivou.
7. Skupština pozdravlja odluku Odbora za ljudska prava i slobode da kroz projekat Vestminsterske fondacije za demokratiju koji se realizuje od aprila 2019. do novembra 2021. godine u cilju regionalne saradnje i umrežavanja odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost iz šest zemalja Zapadnog Balkana (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Republika Kosovo, Republika Srbija i Republika Sjeverna Makedonija) izvrši post-zakonodavni nadzor za Zakon o zabrani diskriminacije

lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na implementaciju člana 21 ovog Zakona koji se tiče diskriminacije u oblasti vaspitanja, obrazovanja i stručnog osposobljavanja.

Skupština je uvjeren da će rezultati post-zakonodavnog nadzora za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom koji se očekuju u drugom kvartalu 2020. godine, doprinijeti kvalitetnoj analizi implementacije ovog Zakona i sagledavanju mjera neophodnih za dodatno unapređenje zakonske regulative radi zaštite prava ove ranjive populacije.

8. Imajući u vidu da je Analizom usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom, Vlada utvrdila da je od 59 analiziranih zakona potrebno usaglasiti 34, a da je za tri godine usklađeno samo devet zakona: Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju, Zakon o parničnom postupku, djelimično Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore, Opšti zakon o obrazovanju i vaspitanju, Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, Zakon o gimnaziji, Zakon o stručnom obrazovanju, Zakon o visokom obrazovanju i Zakon o zaštiti potrošača, Skupština ocjenjuje da je neophodno ubrzati ovaj postupak, posebno u usklađivanju propisa u oblasti saobraćaja, zdravstvene zaštite i socijalne i dječje zaštite.
9. S obzirom da je u dosadašnjoj implementaciji Zakona o nevladinim organizacijama najviše otvorenih pitanja bilo u vezi sa radom i kredibilitetom nezavisnih procjenjivača i da se o unapređenju zakonskih normi u cilju stvaranja mogućnosti za dobijanje što kvalitetnijih i nezavisnijih procjenjivača diskutovalo na sjednici Savjeta za reformu javne uprave kojoj su prisustvovali predstavnici Evropske komisije, Skupština Crne Gore smatra da treba pažljivo razmotriti potrebu izmjena Zakona o nevladinim organizacijama.
10. Imajući u vidu primjedbe na raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom prava osoba sa invaliditetom i različita mišljenja o tome da li sredstva treba dodjeljivati svim nevladinim organizacijama u oblasti zaštite lica sa invaliditetom ili samo onim koje se direktno bave licima sa invaliditetom i zapošljavaju ih, Skupština predlaže resornom Ministarstvu da na osnovu uporednih iskustava država Evropske unije i država iz regiona pažljivo razmotri eventualnu potrebu izmjene Zakona u ovoj oblasti, a sve u cilju stvaranja uslova da se sredstva za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti zaštite lica sa invaliditetom raspodjeljuju u najboljem interesu osoba sa invaliditetom.
11. Skupština Crne Gore će preko nadležnog Odbora za ljudska prava i slobode, koji će u skladu sa planom aktivnosti Odbora za 2020. godinu ponovo organizovati kontrolno saslušanje na ovu temu, ispratiti realizaciju Zaključka Skupštine donesenog povodom usvajanja Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, objavljenog u "Službenom listu CG", broj 35/15.

Za izvjestioca Odbora na sjednici Skupštine određen je poslanik dr Halil Duković, predsjednik Odbora.

Sjednica je završena u 15 sati i 45 minuta.

ZAPISNIK SAČINILA
SEKRETAR ODBORA
Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA
dr Halil Duković